

questions of institutional development of church fraternities in Kamyanetz-Podilsk in the Uniate period (1700-1793 years) are explored. On the example of the church fraternity of Ivan Khrestytel internal organization of Uniate fraternities is considered and their cultural, educational, financial and economic activities are analyzed.

Keywords: church fraternity, regulation of fraternity, Kamyanetz-Podilsk, «Eparchy notions of Podillya».

УДК: 94(477),19”

Мар'яна Дячук
(Ужгород)

ДО ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ «РОСІЙСЬКОГО ПЕРІОДУ» ДІЯЛЬНОСТІ ЯКОВА ГОЛОВАЦЬКОГО

У статті йдеться про один з найскладніших періодів у житті розчарованого політикою австрійського уряду колишнього лідера «Руської трійці» Якова Головацького, який покинув батьківщину і емігрував до Російської імперії. Зокрема, наголошується, що отримавши можливості для реалізації своїх наукових проєктів, учений здобув визнання і авторитет у російському і європейському науковому середовищі.

Ключові слова: Яків Головацький, москвофільство, Галичина, Віленська археографічна комісія, фольклорні дослідження, історичні розвідки, археологія.

Яків Головацький – активний учасник товариства «Руської трійці», поет, науковець, фольклорист, перекладач, суспільно-політичний діяч, який відстоював право української мови на самостійне існування. Якщо засновник «Руської трійці» Маркіян Шашкевич був духовним натхненником цього товариства, то Яків Головацький був «двигуном» цього механізму. Він активно листувався з відомими діячами слов'янського відродження на Заході й насамперед з П.Шафариком, І.Срезневським, Я.Колларом, і що найцікавіше, саме ці друзі й допомогли українським будителям видати альманах «Русалку Дністрову». Матеріали і публіцистичні статті, якої звеличували боротьбу українського народу за своє визволення і проголошували необхідність возз'єднання всіх українських земель.

Я.Ф.Головацький в українській історичній науці займає видатне місце, проте досі він відомий більше як поет, літературознавець, етнограф, суспільно-політичний діяч. Його дослідження відтво-

рюють не тільки яскраві сторінки минулої, а сучасної йому феодально-підданської історії Галичини і Закарпаття.

Навколо особи Я.Головацького як суспільно-громадського діяча, літературознавця, етнографа розгорялися не раз гострі наукові дискусії. Деякі вчені перебільшували його роль в розгортанні «москвофільського» руху, інші критично оцінювали літературну і суспільно-політичну діяльність Я.Головацького до 1848 року через відхід від ідеалів «Руської трійці», повністю замовчували його історичну спадщину.

Постать Якова Головацького викликала живий інтерес у його сучасників – І.Франка, І.Свенціцького, І.Онишкевича, О.Огоновського, К.Студинського та ін., які основний наголос ставили на консерватизм цього діяча, причому цей аспект його діяльності відривався від конкретної історичної діяльності. В той же час І.Франко поважав Головацького за те, що вчений один з перших у своїх працях відбивав загальне прагнення галичан до близьких зв'язків з Україною. Оцінюючи захист Головацьким української мови та громадянської азбуки, І.Франко вважав, що «публікація Головацького є й досі головним джерелом для історії так званої азбучної війни, що розгорілася в 1858-1860 рр.». Чимало джерел опублікував М.Возняк до біографії історика. Другий етап дослідження відноситься до радянської історіографії. Головацького в цей період вивчали О.Білецький, Г.Гербільський, М.Шалата, М.І.Марченко. Значний внесок у дослідження творчої спадщини Якова Головацького зробили Ф.І.Стеблій, Р.Кирчів, О.Петраш, В.Олійник, які зосереджують увагу на наукову та публіцистичну роботу Головацького. Однак «російський» період у діяльності Якова Головацького все ще залишається нерозкритим.

У 1848 році загострилась боротьба між українською і польською інтелігенцією в Галичині. Австрійський уряд використав цю ситуацію для зміцнення своїх позицій. Окремі представники української демократії, розчарувавшись у своїх польських союзниках, беззастережно кинулись на бік царської влади. Інші, не добившись задоволення національних вимог в умовах Австрії, звернули свої погляди на російського царя, залишаючись одночасно лояльними до австрійської держави. До цієї групи українців належав і Яків Головацький, який в умовах повної переорієнтації австрійської адміністрації в кінці 60-х рр. XIX ст. на польську шляху все більше відходив від ідеалів «Руської трійці». Письменники цього напрямку відмовлялися визнавати українську мову літературною, намагалися представити галичан як частину російського народу. «В тім напрямі в Галичині пішло багато й таких людей, що в 1848 р. зовсім рішуче стояли на українським ґрунті» – писав згодом сам Я.Головацький.¹ В минулому робилися спроби пояснити «переродження» колишнього «трійчанина», роз-

крити причини його повороту вправо. «Москво-фільський» історик В. Ваврик, наприклад, вважав, що відхід Головацького від поглядів «Руської трійці» був явищем закономірним, відбувався «еволюційним шляхом під впливом науки» саме тоді, коли він став професором університету.² Кирило Студинський доводив, що метаморфоза в поглядах Головацького визріла під впливом галицького вченого Дениса Зубрицького і відомого російського історика М.Погодіна.³

Найґрунтовніше в цій справі розібралися Іван Франко та Омелян Терлецький. Перший гостро засуджував галицьку інтелігенцію 50-60-х рр. XIX ст. за цілковиту пасивність у боротьбі проти залишків феодальщини, за плазування перед австрійським урядом. За поворот вправо дісталася від нього і Головацькому. О.Терлецький відзначав, що відродження Галичини після 1848 року могло б продовжуватися в тому випадку, коли б письменники виступили проти уряду і відданого йому духовенства.

Але відірвана від народу інтелігенція була нездатною протидіяти підступній політиці австрійського уряду і шовіністичному курсу польських поміщиків. В таких умовах Яків Головацький і його однодумці шукали підтримки в Росії. Але внаслідок станової обмеженості, вони надіялись тільки на царизм. Символ «білого Царя», який своєю всемогутністю порятував навіть австрійського цесаря, став надзвичайно популярним у Галичині після походу російської армії на придушення угорської революції 1849 року. Легенди про могутність Росії зачепили не тільки темне неосвічене селянство, яке потерпало від сваволі польського панства, але поширювалися і серед греко-католицького духовенства та світської інтелігенції. В цьому, власне, криється консерватизм і Якова Головацького, причина його повороту вправо.

Доволі вагомим поштовхом, що спонукав Якова Федоровича до переїзду в Російську імперію, стало постійне переслідування влади, яка з часів «Руської трійці» не давала спокою. Зокрема, губернатор Голуховський проти якого не раз виступав Головацький, вирішив розправитися з небезпечним політичним противником. Звинувативши його в нелояльності до австрійської влади, в надмірній симпатії до Росії, він дав наказ провести обшук на квартирі вченого. Із скарги Я.Головацького до австрійського міністерства довідуємося, що при першому обшуку 31 січня 1866 року поліція незаконно забрала 30 особистих листів, а потім проведено ще другий обшук 2 січня 1867 року, а згодом ще двічі – 4 січня 1867 р. Викликаний на допит поліцією, він був змушений давати пояснення про свою суспільно-громадську діяльність. Насамкінець, за рішенням міністра освіти Белькграде Головацького 29 січня 1867 року усунуто від викладання в університеті, правда, із збереженням половини професорського окладу.⁴

Зібравши всю волю в кулак, навіть у цих складних умовах, він продовжував займатися науковою діяльністю, зокрема завершував підготовку матеріалів для етнографічної виставки в Москві. У кожній околиці Галичини, Буковини і Закарпаття дослідник відібрав ретельних помічників, які охоче допомагали йому в збиранні фольклорно-етнографічних пам'яток. Наприклад, у Гвіздці підготовкою костюмів займався І.Шмериковський, докладний опис лемківського одягу дав А.Торонський з Дрогобича, Тит Блонський з села Дори на Гуцульщині прислав порохівниці, закуплені у ватажка на полонині, декілька фотографій з життя гуцулів, а також одержу з села Микулинець. Неоціненну допомогу надав Я.Головацькому фотограф-любитель Іларіон Нижанківський, приславши 52 фотографії з Бойківщини та Лемківщини. Фотограф Франц Виспянський за відповідну плату зробив декілька фотографій в районі Західних Карпат. Використавши ці матеріали, Головацький склав своєрідний фотоальбом основних етнічних груп українського населення в Австрії. Цінні дані надіслали: з Мукачова А.Карлицький, з Карпатських гір – Кравців, Лапичак, Трохановський, з Галичини і Станіслава – Грицюк, із Золочева – Заюрайко, з Жовкви – Демків, з Чорткова – Дволинський, з Коломиї – Ковбаснюк, Лепканюк, Лавринович та інші.⁵

Особливо радів дослідник, отримавши 1866 році від А.Кралинського 5 зошитів «Закарпатських пісень».⁶ Зібрати етнографічний матеріал у той час було дуже складно: селяни не хотіли фотографуватися, боячись «злих прикмет», не було коштів для придбання необхідних експонатів. З ініціативи Головацького було створено спеціальний комітет, який закликав громадян до добровільних пожертвувань на цю справу. За недовгий час надійшло 200 фл., за які придбано костюми гуцульської, бойківської то лемківської пар. 50 крб. прислала з Москви підготовча Етнографічна комісія. Робота, проведена громадськістю Галичини, була корисна і плідна. Ентузіаста, очолені Головацьким, збирали матеріал про характерні національні типи чоловіків, жінок з найрізноманітніших околиць Галичини, Буковини та Закарпаття.⁷

Етнографічна експозиція, підготовлена Головацьким, зайняла на виставці в Москві, яка відкрилася у травні 1867 року, одне із перших місць, а її організатор удостоївся високої нагороди – срібної медалі. Тоді ж зібрав він матеріали для історико-етнографічної праці «О костюмах или народном убранстве русинов или русских в Галичине и Северо-Восточной Венгрии».⁸

Саме 1867 рік став поворотним пунктом у житті вченого. На Гуцульщину, в Криворівню, де перебував Головацький, надійшло запрошення з Росії зайняти посаду голови Віленської археографічної комісії в м. Вільно. Будучи виснаженим моральною боротьбою з галицькими властями, вчений

за короткий час зібрався і разом з сім'єю вирушив у чужу країну. Проте попри очікування він зустрівся тут із непередбачуваними труднощами. Про це дізнаємося з листа до Вл. Ів. (мабуть, Ламанського) від 10/28 серпня 1867 року: «Далі мені вижити з половини зарплати. Треба рішати, й приймати що можна. Повідомте мене, ради бога, бо я не знаю, що робити, куди діватися...»⁹.

У відділі рукописів Санкт-Петербурської публічної бібліотеки ім. Салтикова-Щедріна зберігається архів І.П.Корнілова. Там відображені перипетії, яких зазнав Головацький на шляху до свого нового становища – голови Віленської археографічної комісії. Повна назва цього джерела «О Якове Федоровиче Головацком. Заметка о его службе в Вильно. Черновой автограф 1868 год», яке було надруковане тільки частково, але становить для нас певний інтерес у справі вивчення життя, праці, оточення дослідника означеного періоду.

Сам І.П.Корнілов займав у той час посаду попечителя Віленського навчального округу. Як впливає з документа, недружелюбно зустрів Головацького у Вільно новопризначений генерал-губернатор Потапов. Вже 11 вересня 1867 року Корнілов одержав листа від управляючого канцелярією генерал-губернатора Стеблін-Каменського з вимогою «почекати» з призначенням на посаду Головацького до прибуття міністра освіти, який був на той час у відрядженні.¹⁰ Через кілька днів, прийнявши попечителя, Потапов сказав: «Дивні речі діються в нас в окрузі. Головою Віленської археографічної комісії австрійський емігрант-канонік Головацький. У цьому краї давно немає унії, а ви її знову заводите. Чи можна запрошувати людину, вигнану австрійським урядом?»¹¹ Спроба Корнілова пояснити губернатору, що Головацький приїхав на запрошення російських вчених, а посаду дістав «по височайшому повилению», не дала позитивних результатів. Потапов і далі похвалювався прикласти усіх зусиль для усунення Головацького з Північно-Західного краю.

Корнілов передав свою розмову з генерал-губернатором Я.Головацькому. Спокійно вислухавши Корнілова, той зазначив, що його з Австрії не вигнали, а з посади зняв галицький намісник Агенор Голуховський за симпатії до Росії. При звільненні австрійський уряд дозволив безперешкодно виїхати за кордон. Але генерал-губернатор перейшов від погроз до діла, вперто підготовлював переїзд вченого в інше місце, пропонуючи на цю справу 2000 крб. В своєму «Всеподданейшем докладе», звинувачуючи Головацького за «ксьондзівський одяг» і за інші «подібні гріхи», губернатор благав «надати» вченому друге призначення за межами Північно-Західного краю.¹¹

Між тим, у Вільно прибув новопризначений попечитель Віленського навчального округу П.М.Батюшков, який користувався значним впливом у політичних колах. Генерал-губернатор, не

маючи ні від кого підтримки в переслідуванні Головацького, змушений був діаметрально змінити свою тактику. В травні 1868 року Головацького було прийнято з дружиною і шістьма дітьми в російське підданство, присвоївши чин «статского совітника» і зарахувавши час роботи на посаді професора Львівського університету, тобто від 5 грудня 1848 року в стаж вислуги літ на пенсію. З того часу і розпочалася його 20-річна плідна наукова діяльність. Про все це вчений писав у листі до відомого галицького історика А.Петрушевича від 11 березня 1868 року: «Найшлися на самому початку хитрі інтриганти, які націлювались підточити моє існування і усунути мене із тутешніх позицій – пересуди прийняли були широкі розміри...».

Працюючи до кінця свого життя на посаді голови Віленської археографічної комісії, Головацький перебував у доволі комфортному середовищі, займаючись улюбленою справою. Найбільше уваги він приділяв дослідженню різних аспектів вітчизняної історії. Працездатність його вражає: десятки робіт друкувалося в галицьких, російських та європейських періодичних виданнях, він займався підготовкою та виданням творів з бібліографії, фольклористики, історичної географії – всього понад двісті найменувань.¹²

За свої науково-історичні праці він був удостоєний звання почесного члена Московського товариства історії і старожитностей російських, члена імператорського російського географічного товариства. За «Географический словарь западославянских и югославянских земель...» його нагороджено перснем з рубіном і діамантами. Золоту медаль одержав Головацький від географічного товариства, велику срібну медаль від любителів російської словесності, члена товариства природознавства, антропології і етнографії в Москві. За розгляд книги М.Де-Пуле «Станислав Понятовський в 1784 – 1797 годах в Гродне и Литве» він одержав Уваровську золоту медаль, а Уваровську премію в сумі 500 крб. – за «Народные песни Галицкой и Угорской Руси».¹³

У Вільно, крім основної посади – голови археографічної комісії, вчений виконував обов'язки голови тимчасової комісії з впорядкування Віленської публічної бібліотеки і музею, члена відділу імператорського географічного товариства у Вільно, члена попечительської ради при Віленському навчальному окрузі, присяжного засідателя (до 1885 року), був обраний доктором словесності Одеського університету та членом багатьох інших товариств.¹⁴

Працюючи у Вільно, Головацький підтримував ділові зв'язки не тільки з російськими науковими закладами, але й з європейськими, у тому числі з Академією наук у Кракові, Інститутом ім. Оссолінських у Львові, Археологічним музеєм у Белграді, Археологічним товариством при Чеському музеї в Празі, з Королівським товариством старода-

вностей в Стокгольмі, Товариством поморської історії і старожитностей в Штеціні, Музеєм руського Народного дому у Львові, Археологічним товариством у Львові та ін.¹⁵

Займався тут Яків Головацький і геральдикой, дослідженням гербів Галицько-Волинського князівства, його міст і «Королівства Галиції і Лодомерії». Відомо, що значну увагу вчений приділяв археологічним дослідженням, зокрема, вже 1869 року на археографічному з'їзді в Москві виступив з доповіддю «Про археологічні роботи та курганні знахідки в Західному краї і Литві». Він не тільки цікавився, а й сам дедалі активніше брав участь в археологічних розкопках. Влітку 1877 року він провів успішну археологічну розвідку в селі Болгари (колишня столиця Волзько-камських болгар) Казанської губернії. Всі знайдені, а також придбані в селян речі (зразки глиняного посуду, жіночі прикраси, мідні та срібні монети) були передані ним до Віленського музею старожитностей.

29 березня 1878 року, придбавши в Новосибірському повіті Могилівської губернії фільварок Вотню, Головацький в листі до М.М.Білозерського писав: «На моїх землях багато курганів, будемо робити розкопки». У тому ж році, звертаючись російського археолога О.С.Уварова, вчений просив прислати до нього кваліфікованого археолога. З кореспонденції Головацького до Уварова довідуємося, що такі розкопки проводились. Правда через відсутність коштів справу не було доведено до кінця. Науковий звіт про ці дослідження помістив історик у «Виле́нском вестнике» №228 за 1880 рік.¹⁶ Ще 8 березня 1888 року (за два місяці до смерті) він запрошував археолога Д.Я.Самоковсого приїхати на розкопки слов'янських городищ.

Привертає увагу й чернетка статті про І.П.Котляревського – одна з останніх праць Головацького (на зворотніх сторінках нотаток, на штемпелях дати – 1887 і 1888 роки), де згадується про Котляревського з особливою пошаною, підкреслюється самотність цієї постаті в українській літературі. Цікаво, що вчений висловлюється у тому ж дусі, що й за часів «Руської трійці»¹⁷. Новаторськими були й висновки Головацького: ніби-то сам Котляревський не надавав великого значення своєму творінню і, саме тому «Енеїда» в 1798 і 1808 роках виходила в світ без його відома.

Частина віленського архіву Головацького міститься у рукописному відділі Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника: у 1890-1891 роках ці матеріали надіслав до Львова син письменника Всеволод. Тут є рукописи, статті, що свого часу друкувалися у львівських часописах «Слово», «Страхопуд», «Червона Русь», різні нотатки, службові повідомлення, листи тощо. Є навіть віленські адреси Головацького¹⁸.

У Вільно Головацький підтримував контакти з окремими відомими діячами науки і літератури. У рукописному відділі публічної бібліотеки

ім. М.Є.Салтикова-Щедріна в Санкт-Петербурзі зберігаються цікаві листи Якова Головацького до відомого російського поета й перекладача, приятеля Т.Г.Шевченка М.Гербеля. Відомо, Головацький шукав шляхів і до Михайла Максимовича. У 1872 році він відвідав видатного вченого на його хуторі – Михайловій горі. Зустріч, на жаль, була холодною¹⁹.

В останні роки життя на долю Я.Головацького припало ряд тяжких випробувань. Його син Ярослав, судовий слідчий, 12 грудня 1870 року з невідомих причин покінчив життя самогубством. Другий син Всеволод, лікар, знаний своїми вільнодумними настроями, закінчивши медичний факультет Московського університету, довгий час не міг дістати посади²⁰.

Найбільша несподіванка трапилася з наймолодшою донькою Софією, яка, за свідченням сучасника Головацького М.Лисикевича, була енергійною, вдумливою і любила віддаватися «высшим премудростям». За провини політичного характеру її було засуджено на рік суворого тюремного ув'язнення в одиночній камері, а після звільнення вона невдовзі померла. Ця подія приголомшила батька. Він просив царя помилувати, але отримав відмову.²¹

Простудившись, Головацький помер від запалення легень 1 травня 1888 року на 74 році життя в місті Вільно. Через 3 дні – 4 травня його поховано з великими почестями на мальовничій галявині православного кладовища.²²

Отже, сумним і трагічним був фінал Головацького. Його життя було доволі важким, він шукав себе, тому звернув в бік москвофільства. Відступником назвав колишнього побратима Шашкевича Кирило Студинський. Можливо, це було правдою, але Яків Головацький все-ж таки душею повертався на Галичину. Як кожна людина, Головацький шукав кращої долі для своєї родини, пішов на зраду ідеалів молодості. Але, отримавши в Росії можливості для реалізації своїх дослідницьких талантів, він залишив надзвичайно багатий скарб – наукові праці, більшість з яких залишаються невідомими для сучасної української інтелектуальної еліти саме через те, що на вченому лежить тавро відступника.

¹ Кореспонденція Якова Головацького в літах 1835-1849... – С.163.

² Студинський К. Вступ. Кореспонденція Якова Головацького в 1850-1862. – С. I-CLXI.

³ Там само.

⁴ Огоновський О. Історія літератури Руської. – С. 100.

⁵ Кирчів Р. Ф. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». – С.47.

⁶ Там само. – С.49.

⁷ Огоновський О. Історія літератури Руської. – С. 101.

⁸ О народной одежде и убранстве русинов или руських... – С. 34.

⁹ Матисякевич З. Український історик Яків Головацький. – Львів, «Літопис», 2002. – С.46.

¹⁰ Гербільський Г. Ю. Розвиток прогресивних ідей в Галичині... – С.93.

¹¹ Судьба одного галицько-руського ученого... – С.53.

¹² Там само. – С. 94

¹³ Матисякевич З. Український історик Яків Головацький. – Львів, «Літопис», 2002. – С. 48.

¹⁴ Кирчів Р. Ф. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». – С.59.

¹⁵ Там само.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Котович И. Памяти Якова Федоровича Головацького... – С. 43.

¹⁸ Студинський К. Кореспонденція Якова Головацького в літах 1850-1862... – С. 222.

¹⁹ «Русалка Дністрова» :Документи і матеріали... – С. 78.

²⁰ Петраш О. Останні роки Якова Головацького... – С. 110-118.

²¹ Там само.

²² Петраш О. Останні роки Якова Головацького... – С. 114.

²³ Матисякевич З. Український історик... – С. 49.

Summary

*Mariana Diachuk
(Uzhhorod)*

To the Problem of Estimation of Yakiv Holovatskyi Activity During «Russian Period»

This article is about one of the most difficult period of Yakiv Holovatskyi life. He, as the former leader of «Ruska trinity», was disappointed by the policy of Austrian government and emigrated to Russian empire. Also author of the article accent, that getting ability to realize his science projects, Yakiv Holovatskyi merited acknowledgement and authority among russian and european scientists.

Key words: Yakiv Holovatskyi, Halychyna, Vilnius archeography commission, folklore research, history prospecting, archaeology.

УДК 94 (477.85) „18/19”

*Оксана Яремко
(Чернівці)*

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НАРОДОВЦІВ НА БУКОВИНІ 1908 – 1914 рр.

В цій статті висвітлюється діяльність народовських партій на Буковині 1908 – 1914 рр. Автор простежує їх становлення та вплив на суспільно-політичне життя краю.

Ключові слова: партія, віче, програма, часопис.

Народовський рух на Буковині зародився у 60-х роках XIX ст. на противагу москвофільству. На початку XX ст. він почав організовуватися у політичні партії, які були важливим чинником у по-

літичному житті Буковини. Історія їх виникнення та діяльності потребує ретельного дослідження. В радянській історіографії народовські партії Буковини таврувалися клеймом «буржуазно-націоналістичні партії» та об'єктивно не досліджувалися.¹ Деякі аспекти діяльності народовських партій на Буковині висвітлювали історики діаспори.² Після проголошення незалежності України народовський рух на Буковині досліджували О.Добржанський,³ В.Ботушанський,⁴ С.Дубина⁵. Проте, на думку автора статті, особливої уваги потребує дослідження діяльності народовських партій Буковини протягом 1908 – 1914 рр.

У кінці 1907-1908 рр. виникла «Українська поступова партія». Її неофіційним лідером був О.Попович. У списку членів партії зазначено прізвища В.Филиповича, М.Галіпа, К.Клима, А.Клима, О.Маковей, С.Смаль-Стоцького та інших (всього – 87 прізвищ). Друкованими органами «Української поступової партії» стали газети «Руська Рада» та «Буковина», редактором якої був О.Попович. Програмними документами партії були «Відозва до всіх українців на Буковині» та «Начерк організації Української поступової партії на Буковині». Вони свідчили про організаційне оформлення нової політичної партії на Буковині.

Організаційною основою Української поступової партії став Тимчасовий крайовий комітет у Чернівцях, що мав підготувати установчі збори партії. Він складався із 10 чоловік. Головою Тимчасового крайового комітету був А.Клим, заступниками: О.Маковей, Є.Семака. Іншими членами комітету були: Т.Бриндзан, О.Іваницький, М.Ісопенко, П.Клим, М.Коралевич, Д.Коропатницький та О.Попович.⁶

Діяльність «Української поступової партії» простежується у культурно-освітніх справах Буковини. Партія виступала проти румунізації українського населення, підкреслюючи, що «Румуни стараються всіма силами перетягати наших руских (українських. – О.Б.) дітей до волоских (румунських. – О.Б.) шкіл і інтернатів, щоби таким способом виховувати їх на завзятих своїх яничарів».⁷ У зв'язку з цим «Українська поступова партія» підтримувала ідею відкриття 1 вересня 1908 р. першої української гімназії у Вижниці. З питання відкриття Вижницької гімназії між «Буковиною» та «Czernowitzer Allgemeine Zeitung» (єврейський друкований орган) розгорталася дискусія. Єврейський часопис виступав проти відкриття гімназії у Вижниці, назвавши її «Зозулиним яйцем». Газета «Буковина», відповідаючи на цей закид, зазначала, що «гніздо се є безперечно українське бо Українцям вдалося оснувати першу українську гімназію в українському повіті».⁸

«Українська поступова партія» брала активну участь в обговоренні питання підвищення заробітної плати вчителям. На сесії Буковинського сейму був висунутий законопроект румунським депу-